

Olifanten aan de voordeur

Zimbabwe | Anno 2014

Vrijdag 11 juli Johannesburg – Hwange.....	2
Zaterdag 12 juli Hwange.....	9
Zondag 13 juli Hwange.....	20

Vrijdag 11 juli | Johannesburg – Hwange

Gaandeweg maken ver beneden ons de kale, woestijnachtige uitlopers van het [Kalaharibassin](#) plaats voor de troosteloze zoutvlaktes van [Makgadikgadi](#) in het noordoosten van Botswana. Het is nu al ruim een uur geleden dat we in [Johannesburg](#) opgestegen zijn, het Zambiaanse [Livingstone](#) zit er aan te komen.

Wat er ook zit aan te komen, zijn de [Victoriawatervallen](#). Het uitzicht op dat unieke natuurfenomeen, net voor de landing, zou spectaculair zijn. Vol verwachting hebben we ons van meet af aan in de lege zetels aan de linkerkant van het vliegtuig genesteld. Alleen daar krijg je een fraai zicht op de watervallen, zo is ons ingefluisterd. Het bordpersoneel laat begaan, waarschijnlijk is deze stoelendans dagelijkse kost voor hen.

Over honderdduizend jaar zal er een volledig nieuwe kloof ontstaan zijn

Even na twaalf komen ze langzaam aanschuiven, de watervallen. In al hun grootsheid verschijnen ze perfect in beeld, een langgerekt litteken in het landschap waaruit waterdamp als

witte rook tevoorschijn komt. Zigzaggend door lange, diepe kloven zet het schuimende water zijn weg voort. Liefst acht zulke kloven kan men onderscheiden. De restanten zijn dat van vroegere locaties van de watervallen. Want gestaag zetten de watervallen hun weg stroomopwaarts verder, van breuklijn tot breuklijn. Niets kan hen dat beletten. Over honderduizend jaar zal er op die manier een volledig nieuwe kloof ontstaan zijn.

Aan de kliksalvo's van onze foto-toestellen lijkt geen einde te komen. *Zitten blijven en gordels aanhouden*, roept een stewardess vertwijfeld van achteraan in het vliegtuig. Vergeefse moeite.

Onder een staalblauwe, wolke-loze hemel landen we op [Harry Mwaanga Nkumbula International Airport](#), de gordels voorbeeldig om onze heupen. Een eenzame thermometer wijst 30 °C aan. Vrij vlot verwerven we onze

visa voor Zambia. Geen enkele klok van de fonkelnieuwe luchthaven wijst het juiste uur aan. Alle wijzers lijken bevroren te zijn op 12 uur.

Met een brede grijns staat Robert ons op te wachten. Veertien dagen lang zal deze Zimbabwaan ons door het grensgebied rond het vierlandenpunt tussen Zambia, Zimbabwe, Botswana en Namibië loodsen – deels als chauffeur, deels als gids. Hij heeft een Toyota Coaster XJ mee, met daarachter een bagagewagen voor de koffers.

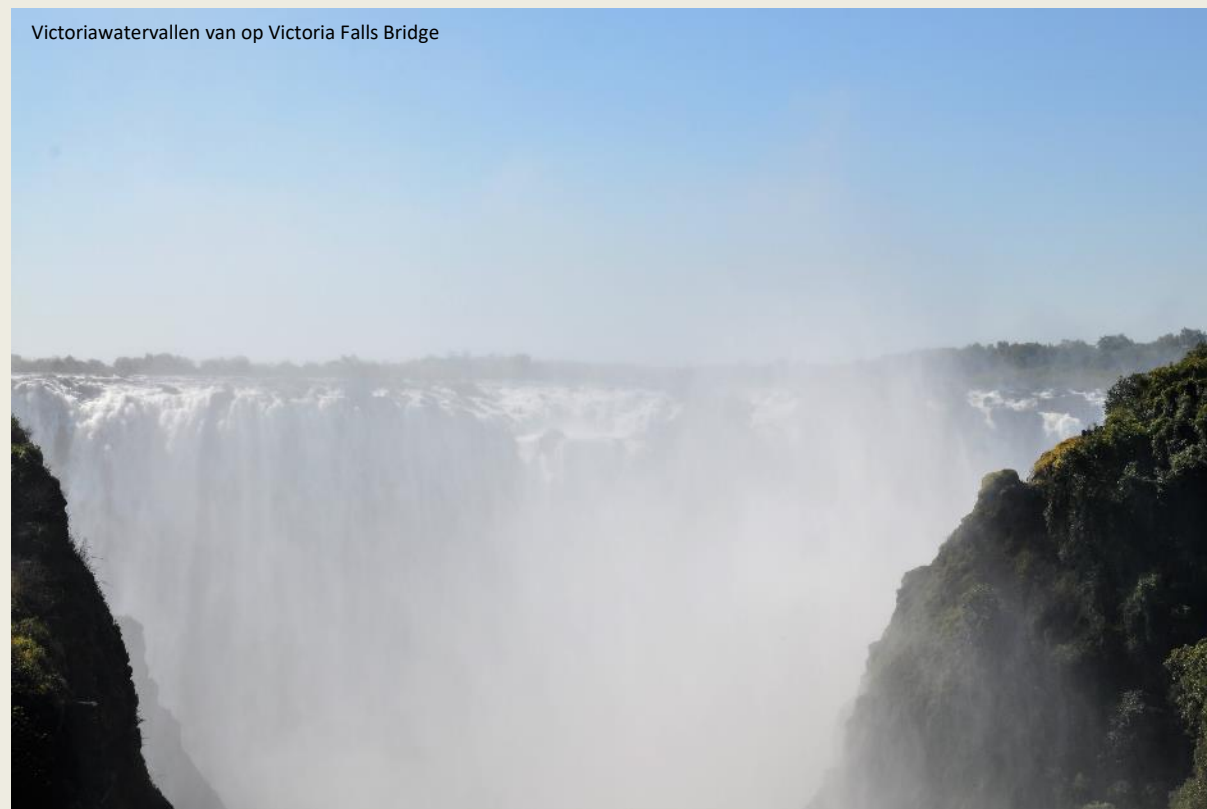
Welcome in Zambia, lacht hij zijn witte tanden bloot, terwijl hij spoorlags koers zet naar Zimbabwe – aan de linkerkant van de weg, uiteraard. Er is haast geboden, want we hebben een rit van bijna 300 km en een omslachtige grensovergang voor de boeg voor we onze bestemming zullen bereiken, het nationaal park van Hwange in het westen van Zimbabwe, ongeveer half zo groot als België.

Dat we rustig langs de oever van de rivier flaneren, komt ons op een stevige reprimande te staan

Zambezirivier

Victoriawatervallen van op Victoria Falls Bridge

Van op de [oever van de Zambezi](#) nemen we in de verte de torenhoge waternevels boven Victoria Falls waar. Meer zullen we van de watervallen voorlopig niet te zien krijgen. Dat we als onnozele groentjes rustig langs de oever van de rivier flaneren, komt ons op een stevige reprimande van Robert te staan. Krokodillen kunnen ons daar heel gemakkelijk te pakken krijgen, waarschuwt hij.

De Zambiaanse autoriteiten leggen ons alvast weinig in de weg. Vlot verschijnen de uitreisstempels in onze paspoorten. Via [Victoria Falls Bridge](#) steken we de Zambezi over, en

daarmee ook de grens tussen beide landen. In de verte is nog net een deel van de watervallen te zien.

Immigratie in Zimbabwe is andere koffie, zo blijkt. Robert drukt ons op het hart geen foto's te nemen van de grensovergang. Ons fototoestel zou wel eens geconfisqueerd kunnen worden. Ter plekke munten de apparatsjiks uit in het zoeken – en vinden – van spijkers op laag water. De kleinste pietluttigheid volstaat om het ingevulde formuliertje na lang aanschuiven afgewezen te zien. Een

doorzichtige poging om wat dollars te ritse-
len, zo lijkt het.

We geven geen krimp, doen ons huiswerk
over en schuiven een tweede maal aan. On-
dertussen gaat een wildvreemde met onze
bus aan de haal. Pardoes klimt hij aan boord,
start de motor en rijdt weg. Slechts een tien-
tal meter, gelukkig. Niets aan de hand dus,
kennelijk stond het voertuig hem in de weg
en heeft hij dat probleem even opgelost.

Eén voor één worden de visa netjes met de
hand uitgeschreven en in onze reispassen ge-
kleefd. Klaar is kees, concluderen we. Maar
dat is buiten de waard gerekend. Een ambte-
naar verschijnt in de deur van de bus en wil
onze reispassen zien. Voor die test slagen we
met glans.

Maar daarna gaan alle remmen los. Na bijna
anderhalf uur kunnen we de Zimbabwaanse
grenspost achter ons laten. Een uitstekende

asfaltweg zal ons naar Halfway House bren-
gen, ruim 200 km hier vandaan. Vandaar gaat
het per jeep over een onverharde piste zo'n
60 km pal zuidwaarts naar Bomani Tented
Lodge in de Linkwasha Concession Area van
het nationaal park van Hwange.

Eertijds waren het de Britten die hier de la-
kens uitdeelden, legt Robert van achter het
stuur uit. Het gebied was toen in Noord-Rho-
desië en Zuid-Rhodesië opgedeeld – beide
naar hun stichter Cecil Rhodes genoemd.
Reeds in 1964 werd Noord-Rhodesië onder
leiding van Kenneth Kaunda onafhankelijk en
ontstond de republiek Zambia. Veel strubbe-
lingen kwamen daar niet bij te pas.

Maar in Zuid-Rhodesië zetten de blanken on-
der leiding van de sinistere Ian Smith de hak-
ken in het zand. Het zou nog tot 1980 duren
vooraleer Rhodesië de onafhankelijke repu-
bliek Zimbabwe werd, waar Robert Mugabe

spoedig alle macht naar zich toe trok.

Met een oppervlakte van 390 757 km² is Zim-
babwe bijna 13 keer zo groot als België. Toch
wonen er slechts 13 miljoen mensen. Zeven-
tig procent daarvan behoren tot de Shona, de
stam van Mugabe; 25 % is Ndebele en 5 % is
blank.

Letterlijk betekent Zimbabwe *Grote huizen
van steen*. Die naam ontleent het land aan de
ruïnes van een oude vesting. Nog steeds is
Engels er de officiële taal. Ook in het onder-
wijs is Engels de voertaal. Maar in de dorpen
pak je er beter niet mee uit. Oudere mensen
tolereren dat niet, zij prefereren Shona of
Ndebele.

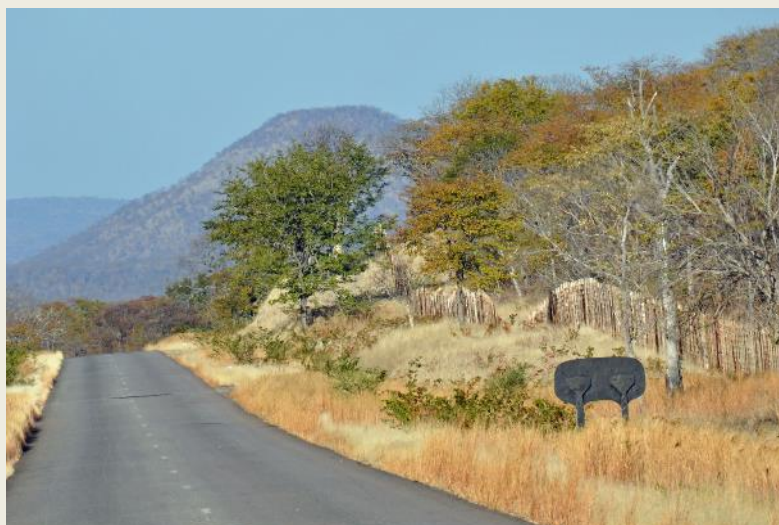
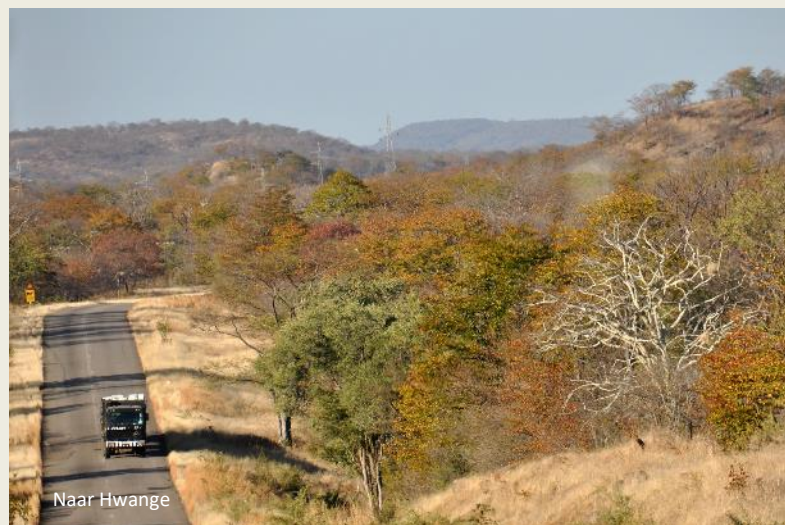
In feite zijn de Ndebele uit Zuid-Afrika afkom-
stig, waar ze Zoeloes heten. Daar werden ze
echter verdreven omdat ze te veel achter de
lokale vrouwtjes aan zaten – aldus een grijn-

zende Robert, die zelf Shona is. Joshua Nko-
mo, de voormalige aartsrivaal van Mugabe, is
Ndebele.

Ondertussen bolt de bus gezapig door een
licht golvend landschap met middelgrote
loofbomen. De dorre bladeren herinneren
ons er aan dat het winter is. Nogal wat bo-
men zijn met weversnesten getooid. Af en
toe duiken er kleine groepjes hutten tussen
de begroeiing op.

In het kader van hun verdeel-en-heerspoli-
tiek zegden de Britten de Ndebele aanvanke-
lijk allerlei voordelen toe, zet Robert zijn ver-
haal voort. Met voedsel, water en geld wil-
den ze de Ndebele overtuigen om samen de
Shona te bekampen.

*Nogal wat bomen zijn met
weversnesten getooid*

Maar dat bleken loze beloften te zijn en uiteindelijk vormden de Shona en de Ndebele samen front tegen de Britten. Niet dat dit veel uithaalde – met boog en pijl waren ze geen partij voor de Britten. Hun leiders belandden aan de galg, maar uit hun bloed kwamen de latere onafhankelijkheidsstrijders voort, weet Robert.

Mijnen en landbouw maken van Zimbabwe een land met een rijk potentieel. Van 1980 tot 1990 was het dan ook zeer welvarend. Maar het volk ging aan het mopperen, omdat de mijnen en de boerderijen – en dus ook de rijkdom – in de handen van blanken bleven.

Sommige blanke boeren bezaten tot twintig boerderijen. Daar konden ze er toch wel een vijftiental van afstaan, vond Mugabe. Was het niet goedschiks, dan maar kwaadschiks. Boerderijen veranderden manu militari van eigenaar. Enkel kleine boerderijen bleven in handen van blanken.

In geen tijd zag de bevolking haar dollar terugvallen op een biljoenste van zijn oorspronkelijke waarde

Dat deed de landbouwproductie echter geen goed. Het land kwam in een economische crisis terecht. De Zimbabwaanse dollar, die aanvankelijk evenveel waard was als het Britse pond, tuimelde met een duizelingwekkende vaart naar beneden. In geen tijd zag de bevolking haar dollar terugvallen op een biljoenste van zijn oorspronkelijke waarde –

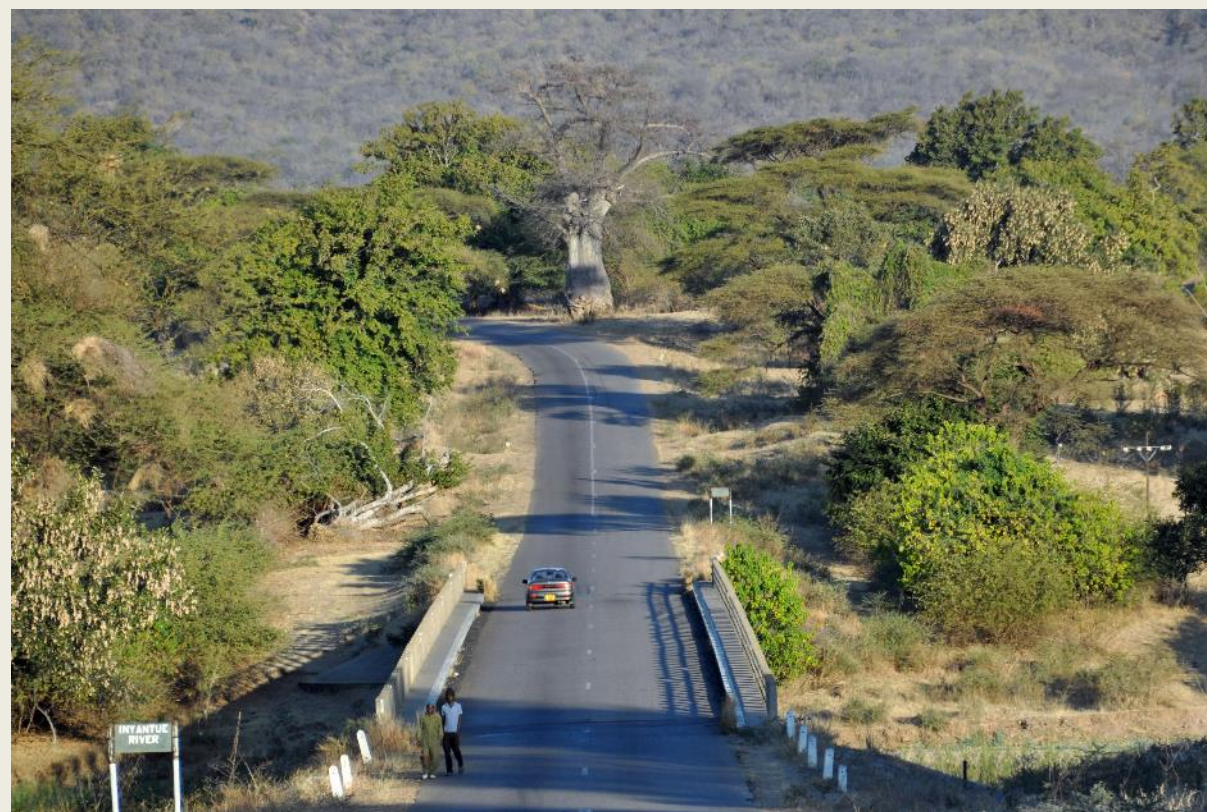
een dollar werd dus 0,000 000 000 001 dollar. Er bestaan zelfs bankbiljetten van 100 biljoen dollar. Tegenwoordig is daarom de Amerikaanse dollar de norm. Zijn Zimbabwaanse tegenhanger zullen we niet onder ogen krijgen.

Dat het nu uitsluitend Mugabes vertrouwelingen waren die op de grote boerderijen de plak zwaaiden, viel bij de bevolking evenmin in goede aarde. Toch regeert de negentigjarige Robert Mugabe nog steeds met ijzeren hand. Indertijd verafgoedde Roberts moeder de rebellenleider, in die mate dat ze haar

zoon naar hem vernoemde. Nu ervaart hij dat eerder als een vloek dan een zegen.

In de discrete omgeving van de bus neemt Robert kennelijk geen blad voor de mond. Maar we mogen gerust zijn, verzekert hij ons, straks in het kamp zal hij de lippen stijf op elkaar houden. Want het valt niet uit te sluiten dat daar Mugabegetrouwen rondlopen. Die zouden hem wel eens kunnen verlinken, waardoor hij in de gevangenis zou kunnen belanden.

Tot 1980 was onderwijs gratis, maar dat

liedje is nu uitgezongen. Een schooljaar bestaat uit drie trimesters van drie maanden, telkens gevolgd door een maand vakantie. Per maand betaal je 100 USD schoolgeld. Het is dus weinigen gegeven hun kinderen naar school te sturen. Alleen de zon en de lucht zijn nog gratis in Zimbabwe, verzucht Robert.

Toch zijn Zimbabwanen doodeerlijke mensen gebleven, houdt Robert vol. Zelfs tijdens de infame jaren 1999-2000, toen er voedselschaarste heerste, was het hier veilig. Diefstal was er niet, misdaad amper. Robert heeft er een eenvoudige verklaring voor. De missionarissen hebben aan waardenopvoeding gedaan, de sociale controle is groot en... de gevangenschappen zijn verschrikkelijk in Zimbabwe.

Indertijd verafgoedde Roberts moeder de rebellenleider, in die mate dat ze haar zoon naar hem vernoemde

Ondertussen glijden langs het raam de pittoreske hutjes voorbij van de Nyumbia, de lokale stam. Vaak zijn de hutten rond, soms rechthoekig. De rieten daken steken zowat een halve meter over de muren uit, zodat rond de hut een smalle galerij ontstaat die de frêle muren van de tropische regens afschermt.

Meestal staan de hutten in groepjes rond een klein erf. Dergelijke woonerfjes bieden onderdak aan een familie. Je hebt er een hut

waar de ouders slapen, een hut voor de zonen en een eentje voor de dochters. De belangrijkste hut doet dienst als keuken. Dat is tevens de plek waar bezoekers onthaald worden, waar bevallingen plaatsvinden, waar je terecht kan als je ziek bent of voelt dat je gaat sterven. Want in de keuken ben je dicht bij de voorouders.

Een dorp bestaat doorgaans uit een honderdtal zulke woonerven op enige afstand van elkaar. Een dorpshoofd heerst dan weer over drie tot vijf zulke dorpen. Kleine misdrijven zoals de diefstal van een kip worden door hem beslecht. Voor het zwaardere werk – moord en dergelijke – hoort de politie in actie te komen.

Smalle galerijen rond de hutten beschermen de frêle muren tegen de tropische regens

Met een zweem van irritatie wijst Robert de toegang tot een groot domein aan. Een minister van Mugabe heeft zich dat toegeëigend, zodat hij er zijn gasten op wilde dieren kan laten jagen.

Een vreemde bedoening duikt plots op ter hoogte van het mijnstadje [Hwange](#). Een soort wegblokkade is het, bemand door niet-geüniformeerde lieden. Robert stopt en ritstelt wat bankbiljetten terwijl hij ons sust met de mededeling dat het niet meer dan een doorgangstol noemt. Een bijverdienste dus voor deze straatarme mannen.

Het zijn Chinezen die het in de steenkoolmijn van Hwange voor het zeggen hebben. Niet alleen steenkool wordt in Zimbabwe gewonnen, ook zink, titanium, goud, noem maar op. Om dat alles te ontginnen, wordt opnieuw toenadering gezocht tot de Britten.

Vier jaar geleden zijn er zelfs diamanten gevonden. De oorspronkelijke eigenaars zijn van hun gronden verdreven en hebben wadeloze percelen in de plaats gekregen. De site is nu in handen van machtige lieden in de hoofdstad Harare.

Ondertussen is de zon achter de horizon verdwenen en rijst in het oosten de volle maan langzaam boven het landschap. In volle duisternis arriveren we in [Halfway House](#), precies halfweg tussen Victoria Falls en [Bulawayo](#). Robert schat de temperatuur op ongeveer 5 °C, we zitten hier immers 870 m boven de zeespiegel op circa 18° zuiderbreedte. Dat is ongeveer even ver van de evenaar als [Timboektoe](#) of [Khartoem](#).

Een team van Bomani Tented Lodge staat ons op te wachten. Ze hebben twee jeeps en veel boterhammen mee. En ijskoude drank. Dat

wordt een snelle hap onder de bomen. Ondertussen worden de koffers overgeladen, want de bus zal hier tot maandag blijven staan.

De resterende zestig kilometer over zandpistes zullen we met de jeeps afleggen. Een jeep beschikt over een afgesloten passagiersruimte, de andere niet. We krijgen dekens toegestopt, om de kilte van de wind in open lucht beter te trotseren.

Even voor zeven vertrekt de gesloten jeep. De open jeep wacht even tot het stof is gaan liggen en zet dan de achtervolging in. Waarom de open jeep niet voorop laten rijden? Dan hebben we geen last van het stof, opperen wij. Jammer, maar helaas, dat kan niet. Alle koffers liggen immers op het dak van de gesloten jeep. Valt er eentje af, dan moet de open jeep kunnen ingrijpen.

Sensibilisatie voor tuberculose en aids

Hwange – Steenkoolmijn

De zandpiste voert ons pal zuidwaarts door de brousse. Hoog boven onze hoofden wijst het Zuiderkruis de weg. Voor het overige wordt de fabelachtige sterrenhemel groten-deels overstraald door de volle maan. In het kille licht dat ze op aarde werpt, kunnen we nog net de silhouetten onderscheiden van bomen en struiken.

De brousse ligt er rustig en vredig bij. We genieten van de nachtelijke stilte. Een stilte die enkel verstoord wordt door het ronken van de motor, het rammelen van de zetels, het kreunen van de spiraalveren, het kletteren van het gebinte boven ons hoofd en het denderen van de reservewielen.

Dieren laten zich niet zien. Toch kruist heel even een jonge olifant in het licht van de koplampen schichtig ons pad. Dan doemt er een

indrukwekkende kudde buffels op in de duisternis.

Niet veel later verschijnen in de verte de bescheiden lichtjes van [Bomani Tented Lodge](#). Aan een ijzige rit van een uur en drie kwart komt een einde. We laven ons aan de gloed van het houtvuur in open lucht. En aan de begeleidende aperitief.

Stipt negen uur gaan we in de halfopen eetzaal aan tafel. Boven een voortreffelijke warme maaltijd heet Ndawa ons opnieuw welkom. Elektriciteit, zo vernemen we, is elke avond beschikbaar tot half elf. Voor het overige is er een lamp op batterijen.

Een omheining heeft de lodge niet, want dat haalt toch niets uit. Wilde dieren zullen dus geregeld tussen de hutten opduiken, in het

bijzonder 's nachts. Zodra de duisternis ingetreden is, mogen we ons daarom in geen geval zonder gewapende escorte buiten de hut begeven. Mochten we 's nachts plots in nood zijn, dan blazen we alarm met het fluitje dat in elke hut beschikbaar is. Voor de andere hutten is dat het signaal om het licht te doven, want anders weet niemand welke hut hulp behoeft.

*Heel af en toe onderbreekt
Ndawa zijn betoog – Hoort,
in de verte brult de leeuw*

Heel af en toe onderbreekt Ndawa zijn betoog om betekenisvol zijn hand achter zijn oorschelp te plaatsen. Hoort, in de verte brult de leeuw, glundert hij dan.

Ook juridisch zet Ndawa de puntjes op de i. We krijgen een exoneratieverklaring ter ondertekening voorgelegd. Mocht één van de komende dagen een olifant onze jeep rammen of een leeuw ons bij wijze van amusegueule verscheuren, dan is dat onze eigen aansprakelijkheid. Zelfs bestolen worden blijkt onze aansprakelijkheid te zijn, ook al kunnen we onze hutten niet eens afsluiten.

Half elf is het als we ons in onze comfortabele hutten terugtrekken. Het warm water valt wat koeltjes uit en het licht wordt te vroeg uitgeschakeld. Maar de warmwaterkruiken in bed maken veel goed.

[Top](#)

Zaterdag 12 juli | Hwange

Een drukke bedoening is het daar in de nachtelijke brousse. Althans te oordelen naar de vele onbekende geluiden die ons bed bereiken – naast het brullen van leeuwen en het briesen van olifanten. Een kudde buffels die zich een nieuwe stek zoekt, dat lijkt zelfs een kleine aardbeving.

Om zes uur worden we gewekt. Dapper trotseren we de ijzige kou, zoeken de wastafel op en weerstaan de drang om het gezelschap van onze nog lauwe waterkruik terug op te zoeken.

Stipt op tijd verschijnt onze gewapende escorte. Tussen de

hutten prijken de pootafdrukken van een leeuw. Dat wilde dieren zich hier thuis voelen, was dus geen loze bewering. In het oosten schittert Venus boven de rosse ochtendgloed. De morgenster staat links van de

gekomen zijn. De zeer ruime Hornbill Tents gaan grotendeels onder het lommerrijk lover van stevige bomen schuil en kijken uit over een watergat. Het sanitair blok is in steen uitgevoerd. Een extra dak op palen biedt bijkomende beschutting tegen de regen. Een ruime overdekte veranda nodigt uit om rus-

rijzende zon. Dat is even wennen voor wie van het noordelijk halfrond komt.

In de ochtendschemering krijgen we eindelijk een beeld van de omgeving waarin we terecht

tig van de omgeving te genieten.

Met vijf laagjes textiel om het lijf klimmen we aan boord van de tribunejeep

Rond hetzelfde kampvuur als gisteravond

blijkt zich het ontbijt af te spelen. Op een roostertje wordt toast boven het vuur bereid. Confituur is beschikbaar in uiteenlopende gradaties van stijfheid. Een keteltje naast het vuur bevat een hete, witgrijze brij die als havermoutpap omschreven wordt. Niet iedereen lust er pap van.

Gandeweg wordt duidelijk dat het escorte-systeem van en naar de hutten niet vlekkeloos werkt – iemand ontbreekt aan het ontbijt. De eenzame ziel wordt in extremis uit haar hut verlost.

Onze eerste safari zit er aan te komen. Met

vijf laagjes textiel om het lijf klimmen we aan boord van één van de twee tribunejeeps en krijgen nog een dekkentje toegestopt. In de loop van de ochtend zullen we die laagjes één voor één afpellen – in principe niet verder dan laag twee. Straks in de loop van de vooravond zullen we de laagjes weer opbouwen.

Met Robert aan het stuur van de jeep verlaten we om half acht de lodge. Naast hem heeft Sibahle plaatsgenomen, een guitige kerel met bleke

Vorkstaartscharrelaar

bandana die we gemakshalve Sibs mogen noemen. De veertigjarige Sibs is Ndebele en al sedert 2000 als natuurgids werkzaam.

Op een termietenheuvel pronkt een vorkstaartscharrelaar met zijn bont verenkleed

Enkele waterbokken staan naar ons te turen alsof ze ons nog nooit gezien hebben. In een grote poel zitten een vijftiental nijlpaarden ondergedom-

Hempelparelhoenen

Zadelbekooievaar

Longe zadelbekooievaars

peld. Iets verderop steken we de verhoogde berm van de spoorlijn over die hier de grens van het park vormt.

*Met schrille kreetjes maken
hempelparelhoenen zich op hun korte
pootjes uit de voeten zodra we naderen*

Even na acht bereiken we Ngamo Gate, de oostelijke toegangspoort tot Hwange National Park, iets meer dan vier kilometer van de lodge. Weer krijgen we een document ter ondertekening voorgelegd. Straks bij het verlaten van het park zullen we opnieuw moeten tekenen.

Een strook bos is compleet verwoest. Dat hebben olifanten recentelijk in amper twee dagen klaargespeeld, aldus Sibs. De kracht van olifanten valt niet te onderschatten. Een-

Bejaarde giraffe

tje staat aan de takken van een acacia te rukken. De kruin van de imposante boom zwiept heen en weer alsof het een ruitenwisser is. De olifant nadert de jeep, maar negeert ons volkomen en zet zijn weg aan de overkant van de piste verder.

Op een termietenheuvel pronkt een vorkstaartscharrelaar met zijn bont verenkleed – olijfgroen op de kruin en in de nek, lila op de borst, bruin op de rug, donkerblauw op de vleugels en onderaan de rug.

Gebleekte beenderen langs de piste blijken van een giraffe te zijn. Met schrille kreetjes maken hempelparelhoenen zich op hun korte pootjes uit de voeten zodra we naderen. De witte stippen op hun lichaam doen aan parels denken, de blauwe, benige knobbel op hun kop aan een helm. Vandaar hun naam. Door-gaans leven ze in groepen van zo'n vijfen-

Familiegroep van blauwe gnoes – Dominant mannetje met wijfjes en kalveren

twintig individuen. Ze houden zich bij voorkeur op de grond op, ook al kunnen ze een beetje vliegen.

In de verte staat een giraffe aan een boom te knabbelen. Hij is al wat op leeftijd, weet Sibs, want zijn vacht is erg donker. Overigens is hij zelf ook erg oud, véél ouder zelfs dan wij, monkelt Sibs, verwijzend naar zijn donkere huidskleur. Hun opvallende witte oren gebruiken giraffen om met elkaar te communiceren. Moeilijk is dat niet, vermits hun lange nek doorgaans boven de boomkruinen uit steekt.

Het is een familiegroep – wijfjes en kalveren onder de hoede van een dominant mannetje

Van op een dode boom neemt een witkruinklauwier zijn omgeving waar. Een roodsnaveltok zit in het gras. Zoals alle neushoornvogels voelt hij zich daar thuis, alhoewel hij uitstekend kan vliegen. Verderop staat een zadelbekooievaar te pronken. Tot 1,2 m groot kan hij worden. Geen ooievaar is zo kleurrijk uitgedost als hij. Zijn vuurrode bek wordt halfweg door een

Blauwe gnoe

zwarte band onderbroken, terwijl helemaal bovenaan een helgeel zadeltje prijkt. En dan hebben we het niet eens over zijn sexy rode knieën. De twee jeugdige zadelbekooievaars aan de andere kant van de piste moeten het voorlopig nog met tinten van grijs stellen.

We stoten op een grote groep blauwe gnoes. Het is een familiegroep – wijfjes en kalveren onder de hoede van een dominant mannetje. Zodra de jonge mannetjes 2,5 tot 3 jaar zijn, gooit de patriarch ze uit de groep. Want ze zouden

Olifantenstier in musth

wel eens concurrentie kunnen gaan vormen. Zo ontstaan vrijzelligengroepen van jonge mannetjes die kracht opbouwen en zich in onderlinge strijd bekwamen. Eens ze zich sterk genoeg achten, scheiden zich van de groep af en bakenen hun eigen territorium af. Uiteraard op een plek waar er veel voedsel is, want het komt er nu op aan wijfjes te lokken en jongen te voeden. Dat gaat niet alleen bij de gnoes zo, maar ook bij de impala's en de andere antilopen.

In 1985 hebben ze in het park een krachtige

waterpomp geïnstalleerd, deels op windkracht, deels op een dieselmotor. De hartslag van de streek, zo noemt Sibs de pomp. Want zonder water rooien de dieren het hier niet.

*Het is een stier in musth,
een toestand van verhoogd
testosterongehalte*

In de verte komt een olifant aanstappen. Hij kent het geluid van de pomp,

Bronstige olifant bij waterplas

Weversnesten aan westelijke kant van boom

hij weet dat vers water in het watergat stroomt. Vrij snel heeft Sibs in de gaten dat het een stier in *musth* is, een toestand van verhoogd testosterongehalte. Want zijn achterpoten zijn nat – bij een bronstige olifant wil het daar wel eens lekken. Tot drie maanden kan die bronstigheid duren.

Het bronstige mannetje is boos en gefrustreerd. En gevaarlijk. Misschien heeft een sterkere stier hem net van een wijfje verdreven. Of heeft een wijfje hem haar gunsten geweigerd.

Zebra's

Bij een olifantenwifje zit het geslachtsorgaan immers tussen de achterpoten. Een potje rampetampen zit er zonder de actieve medewerking van het wijfje niet in. Bij de gnoes en de antilopen is dat allemaal veel eenvoudiger. Zelfs terwijl een weerspanning wijfje zich uit de voeten tracht te maken, kan het mannetje er vrolijk achteraan huppelend van bil gaan.

Impala's

Blauwe gnoes in het vizier

De bronstige olifant sleept de tip van zijn slurf over het oppervlak van de waterplas. Zoals alle olifanten is hij immers nogal kieskeurig. Het water van de oppervlaktelagen vindt hij best lekker, maar voor het modderige goedje daaronder bedankt hij.

De schattingen over het totaal aantal olifanten in het park lopen uiteen van 22 000 tot 45 000, aldus Sibs. Met

Vrijgezelligengroep van blauwe gnoes

Blauwe gnoes

een oppervlakte van 14 500 km² is het nationaal park van Hwange ongeveer half zo groot als België. Per vierkante kilometer kunnen we dus in principe twee tot drie olifanten ontmoeten. Dat maakt deze olifantenpopulatie een van de grootste van Afrika. Maar dat houdt ook gevaren in. Strovers gaan steeds driester te werk in hun jacht op ivoor. Dat bleek vorig jaar (2013) nog maar eens, toen ze een watergat met cyanide vergiftigden, wat tot de dood van een honderdtal olifanten leidde.

Zebra's staan in de open vlakte te grazen.

Daar voelen ze zich veilig. Enkele witruggieren hebben een gunstige thermiek opgezocht en stijgen in brede cirkels hoog boven de brousse uit. Van op grote hoogte zullen ze de omgeving afspieden op zoek naar kadavers.

Aan de takken van een boom bengelen de opvallende nesten van wevers. Die nesten zal je steevast aan de westelijke kant van de boom aantreffen, omdat de wind doorgaans uit het oosten komt, legt Sibs uit. Je kan er je kompas op gelijk zetten.

De gnoe maakt deel uit van de Ugly Five – gnoe, hyena, wrattenzwijn, maraboe en nijlpaard

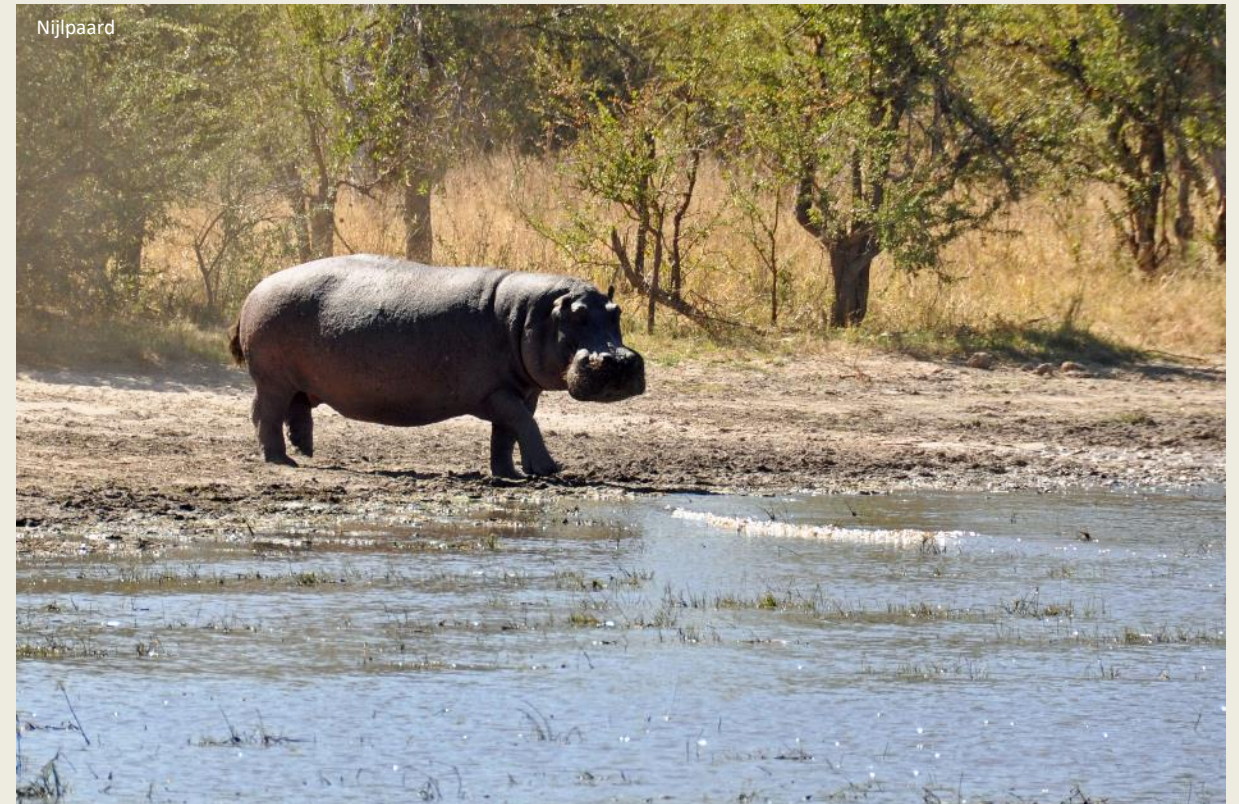
Meer dan hun achterwerk laten enkele grazende impala's ons niet zien. Maar zo tonen ze ons wel de sierlijke zwarte M op hun billen – wandelende promotie voor McDonald's. Een familiegroep is het, een mannetje met zijn harem van een twaalftal wijfjes.

Een vrijgezelligengroep van gnoes heeft zich in de schaduw van een grote boom teruggetrokken. Lelijke beesten zijn het eigenlijk.

Toen God de dieren schiep, had hij op het einde nog een rommeltje aan lichaamsdelen over. Daar heeft hij dan maar de gnoe van gemaakt, gniffelt Sibs.

De Big Five kennen we uiteraard – leeuw, olifant, buffel, luipaard en neushoorn. Hun status ontlenen ze niet aan het feit dat ze de gevaarlijkste dieren zouden zijn, maar wel aan het feit dat ze te voet het moeilijkst te bejagen zijn. Maar of we ook de Ugly Five kennen, wil Sibs weten. Verder dan de gnoe en het wrattenzwijn komen we niet. Sibs vult aan – hyena, maraboe en nijlpaard. Die laatste loebas hoort in dat rijtje niet thuis, vinden we.

Nijlpaard

Vorkstaartscharrelaar

Grijze kroonkraanvogels

Zuidelijke geelsnaveltok

Twee grijze kroonkranen laten zich in het gras opmerken. Fraaie goudkleurige veren op de kruin zijn hun handelsmerk. De rode keelzak blazen ze tijdens het paringsritueel op. Verderop doolt een zadeljakhals door het gras. Hoog in een dode boom overschouwt een kaalkopkiedief de omgeving. Deze omnivoor schroomt zich niet om met zijn lange poten vogels en kleine zoogdieren uit hun holen te halen.

Er ontstaat een kleine stampede van nijlpaarden die bijna over elkaar tuimelen

We laten het park achter ons en naderen de nijlpaardenpoel. Nijlpaarden zijn er niet te bespeuren, ze liggen tussen de struiken te zonnen.

Stampede van nijlpaarden

Hartje winter hebben ze dat hard nodig. Maar onze plotse nabijheid schrikt hen op. Er ontstaat een kleine stampede van nijlpaarden die bijna over elkaar tuimelen om als eerste de poel in te duiken.

Even na één worden we in de lodge onthaald op pizza, lasagne en warme taart. Amper anderhalf uur later zijn we weer op pad. Ondertussen blijken de nijlpaarden de beste van twee werelden ontdekt te hebben – veilig ondergedompeld in het water, maar hun glimmende ruggen maximaal blootgesteld aan de zon.

Normaal regent het tot in maart, legt Sibs uit. Dit jaar was het pas in mei gedaan met de regens. Daarom is het nu niet zo droog als andere jaren. Een bevinding die ons verbaast,

want veel droger dan nu kunnen we ons dit land niet voorstellen.

Een olifant steekt net voor onze jeep de piste over. De kolos is ongeveer 35 jaar. Nog vijf jaar te gaan vooraleer hij op het toppunt van zijn groei is. Zijn linkertand is beduidend langer dan zijn rechtersand. Dat heb je er van als je rechtstandig bent – die tand is afgesleten tijdens het wroeten. Linkstandigheid komt overigens ook voor.

*Pal voor onze ogen
laaft de olifant zich
aan het koele water*

Geen betere plek om olifanten te observeren dan de ondergrondse observatiekuil die daarvoor aan de rand van een watergat uitgegraven is. We duiken onder in de metalen containerruimte, compleet met kijkgaten en... ingebouwde wc. Geregeld komen hier olifanten drinken en dan zie je ze levensgroot in kikkorsperspectief bezig.

'Rechtstandige' olifant, ongeveer 35 jaar oud

Olifant bij het watergat

Neem bijvoorbeeld de olifant die in de verte in de bosjes staat te schuifelen. Sibs wéét gewoon dat deze olifant naar ons watergat op weg is. Jammer genoeg weet de olifant zelf dat niet, want twintig minuten later is hij nog geen meter in onze richting gevorderd. Dan daagt plots aan de andere kant een fors mannetje op. Zonder dralen zet hij koers naar ons watergat. Pal voor onze ogen laaft hij zich aan het koele water.

Op een dikke tak in de schaduw van het gebladerte van een acacia zit een Verreaux's uil te rusten, de grootste uil van Afrika en de derde grootste ter wereld. Ruim 60 cm groot kan hij worden, met een vleugelspanwijdte tot 140 cm en een massa tot 2 kg. Grote vogels, maar ook kleine zoogdieren staan op zijn menu. Die verschalkt hij door onverhoeds van uit een hoge boom in glijvlucht neer te strijken. Zelfs de plaatselijke bevolking is er bang voor, weet Sibs.

Dat laatste is zeker niet het geval voor de gepareelde dwerg-

uil, die wat verder bijna onzichtbaar tegen de stam van een geknakte boom kleeft. Hooguit 20 cm wordt hij. Met zijn gele ogen staart hij ons van in de verte aan. Maar hij toont ons ook zijn achterhoofd met de twee zwarte oogvlekken. Valse ogen zijn dat, om eventuele belagers te misleiden.

Half vijf is het ondertussen, en van leeuwen nog steeds geen spoor. Maar Sibs laat niet af. Voor bavianen stoppen we niet meer, verwittigt hij ons terwijl hij een piste tussen dicht struikgewas inslaat. Want het zijn leeuwen waar we naar op zoek zijn. Maar die zijn in geen velden of wegen te bespeuren. Ook niet als de dichte begroeiing zich tot een stuk savanne openvouwt.

De geparelde dwerguil toont ons ook zijn achterhoofd met de twee valse ogen om eventuele belagers te misleiden

Wel laat nog maar eens een fraaie vorkstaartscharrelaar zich opmerken.

Even na vijf stopt Sibs voor... bavianen. Luttele minuten later ontmoeten de twee jeeps elkaar op een open grasveld aan de oever van een grote waterpoel. Zo sober het ontbijt was, zo gul is de avondthee – softdrinks, bier, rode en witte wijn, gin, wodka, bitterballen, kippenbouten...

Terwijl de zon zachtjes in een gouden gloed boven de waterpoel wegzakt, laten we ons dit arcadisch bacchanaal met genoeg welgevallen.

Drie kwartier later maken we ons los van het tafereel. De nijlpaarden hebben zich in hun poel teruggetrokken. In de rosse avondschemering zijn hun zwarte ruggen nog net waarneembaar boven de zilveren rimpeling van het water.

Wel honderd buffels staan in de buurt van het kamp rustig te grazen. Boven hen vat de majestueuze volle maan haar nachtelijke reis langs het uitspansel aan. Nauwelijks waarneembaar in de verre achtergrond doolt een eenzame olifant.

Terwijl de dag stilaan ten einde loopt, zet zich in de brousse de eeuwige kroniek van eten en gegeten worden onverminderd voort. Maar het beste moet nog komen, zo blijkt.

Half elf is het wanneer een aanzwellend dof geluid ons vreemd doet opkijken. Voorzichtig openen we de deur van de hut en staan oog in oog met de silhouetten van een vijftiental olifanten die zich tussen de hutten door naar de waterpoel haasten. Onze aanwezigheid stoort hen niet in het minst. Waarom zou het ook? Dit is hun land, wij zijn de indringers en horen ons koest te houden. Rustig laven ze zich aan het koele water in het licht van de volle maan.

[Top](#)

Zondag 13 juli | Hwange

Goed ingeduffeld trekken we er met drie halfopen tribunejeeps op uit. De vroege zon werpt een warme gloed over het savannegras. Getormenteerde boomstronken getuigen van de ravage die olifanten kunnen aanrichten en geven het landschap iets spookachtigs.

Zelfbewust paradeert een secretarisvogel door het gras. Zijn naam dankt hij aan de lange zwarte veren op zijn hoofd. Vroeger werden die door klerken gebruikt. Vogels, slangen en zelfs kleine zoogdieren zijn niet veilig voor hem. Slangen slikt hij in hun geheel in, andere dieren trapt hij gewoon dood.

Vliegende bananen noemt Sibs hen, vanwege hun grote oranjegele snavel

Buffels, helmparelhoenen

Maar het zijn nog steeds leeuwen waar Sibs naar op zoek is. Met een verrekijker speurt hij de savanne af, maar niets verradt de nabijheid van een leeuw. Voorlopig moeten we het met twee zuidelijke geelsnaveltoks op een tak stellen. Vliegende bananen noemt Sibs hen, vanwege hun grote oranjegele snavel. Zoals alle neushoornvogels zoeken ze hun voedsel hoofdzakelijk op de grond – vruchten, zaden, kleine insecten, spinnen, schorpioenen. In het droge seizoen hebben ze het vooral op mieren en termieten gemunt.

Een handvol gieren in een hoge, kale boom trekken Sibs' aandacht. Hebben ze leeuwen ontdekt die een prooi te pakken kregen en wachten ze hun beurt af? Of zitten ze gewoon te bekomen van een schranspartij?

Zuidelijke geelsnaveltoks

Vorkstaartscharrelaar

Gieren

Zedijkhals

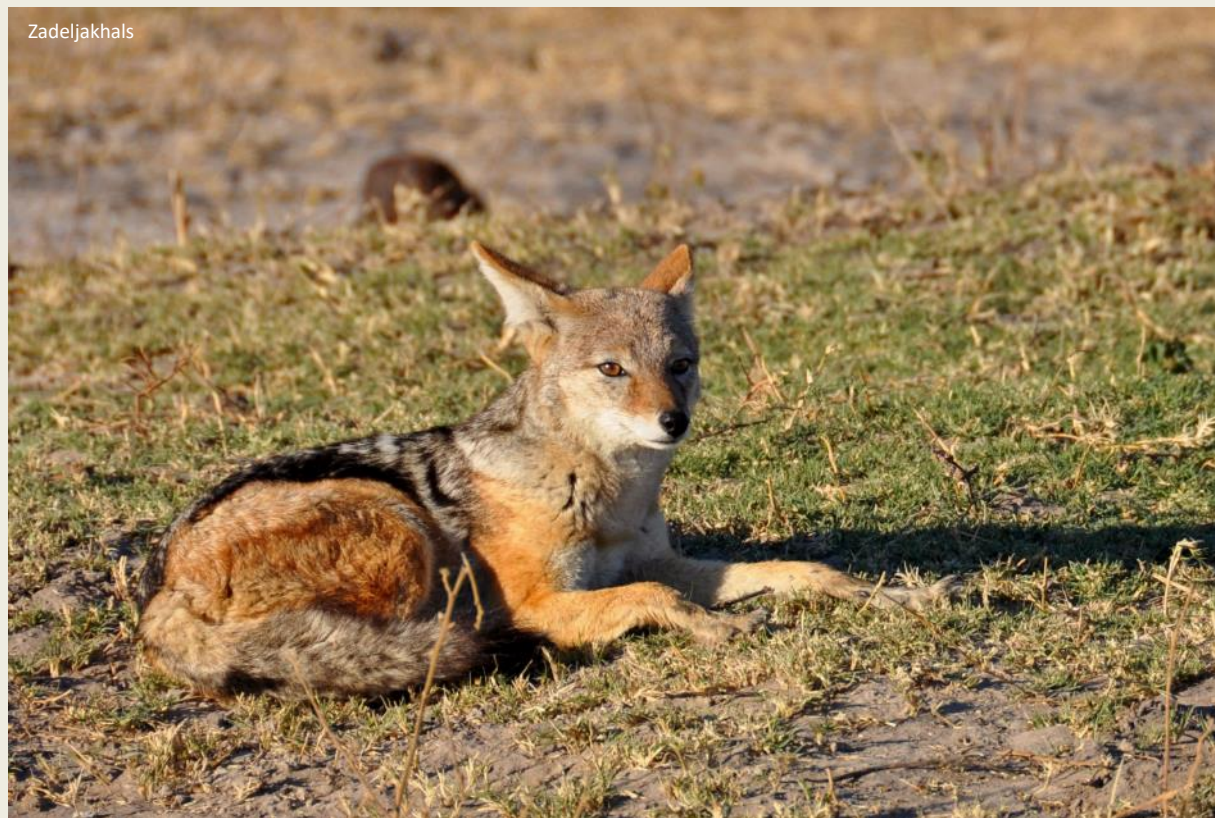

Koritrappen

Gezellig kuint een zedijkhals door de savanne, vlijt zich op een heuveltje neer en laat zich in de ochtendzon uitgebreid fotograferen.

Verderop lopen enkele koritrappen in het gras. Ze vreten zowat alles wat hun pad kruist – insecten, schorpioenen, hagedissen, gras, zaadjes, eieren, zelfs kleine knaagdieren. De begane grond is hun favoriete habitat, vliegen doen ze enkel in uiterste nood. Met een massa tot 20 kg maakt dat van de koritrap de zwaarste vogel die kan vliegen – zwaarder dan de albatros.

In zijn queeste naar leeuwen duikt Sibs eens te meer de bosjes in, maar ook dat draait op niets uit. Terug in open terrein stoten we op een groep beerbavianen. Ze leven hoofdzakelijk op de grond, in groepen van tien of meer. Vrijwel alles vreten ze, van gras, knollen, vruchten en zaden tot sprinkhanen,

Zedijkhals

schorpioenen en hagedissen. Zelfs hazen en jonge antilopen zijn niet veilig als ze samen op jacht trekken.

Koritrappen vreten zowat alles wat hun pad kruist

Half negen is het als we het [watergat van Wexcau](#) bereiken. Dag in dag uit wordt dit watergat met vers water aangevuld. Sibs grijpt zijn geweer en vergezelt ons naar de pomp. Met een debiet van 20 tot 100 m³ per dag stuwt een dieselmotor helder grondwater van op een diepte van 45 m naar boven. Luidruchtig, dat wel. Maar in droge tijden van levensbelang voor de dieren. Dieselpompen doen het nog altijd beter dan ecovriendelijke aandrijfsystemen, weet Sibs. De centrale windmolen haalt niet meer dan 20 tot 30 m³ per dag, zonnecellen slechts 10 tot 15 m³.

Een half uurtje later verlaten we de plek. Straks zullen we vernemen dat parkwachters amper een kwartier voor we er arriveerden leeuwen aan dit watergat gespot hebben.

Als een raket vliegt plots een vogel uit het struikgewas pijlsnel omhoog. Een verleidingstechniek van de Zuid-Afrikaanse kuiftrap is dat, legt Sibs uit. Het mannetje vliegt een tiental meter recht omhoog, plooit zijn vleugels dicht en laat zich als een baksteen terug naar beneden vallen. Als alles volgens plan verloopt, komt een vrouwtje zich dan heel bezorgd van zijn toestand vergewissen. Hebbes, denkt het mannetje dan.

Op een tak laag boven de grond zit een dwergbijeneter te pronken met zijn prachtige kleuren

Twee zadeljakhalzen houden zich in elkaars

Beerbavianen

omgeving op. Normaal is dat niet, aldus Sibs. Ze zijn immers territoriaal ingesteld en verdragen elkaars nabijheid niet. Maar hier gaat het om een mannetje en een wijfje. En ze zien elkaar wel zitten. Ook als er ergens een prooidier gedood is, willen ze hun territoriale gevoeligheden wel eens aan de kant schuiven en met zijn allen samen gaan zitten schranzen.

Nog steeds op zoek naar leeuwen wordt onze aandacht eens te meer door gieren hoog boven onze hoofden getrokken. Maar het is de gieren niet te doen om een kadaver dat ze ontdekt hebben, ze gebruiken gewoon de ochtendthermiek om hoogte te winnen. Ook twee jakhalzen hebben het gedrag van de gieren fout geïnterpreteerd. Net zoals wij druipen ze een tikkeltje gefrustreerd af.

Dwergbijeneter

Impala's

Helmparelhoenen op de vlucht

zwarte oogstreep. Het is de kleinste der bijeneters, maar hij neemt zijn naam ernstig – bijen en horzels zijn zijn favoriete kost. Met de angels maakt hij korte metten door het insect herhaaldelijk tegen een hard oppervlak te slaan.

We verlaten het park. Even verkennt Sibs nog het gebied ten oosten van de spoorlijn, maar meer dan een koppel

wrattenzwijnen met hun kleintjes levert dat niet op.

Even na elf bereiken we het kamp. Hoe onze eieren gebakken moeten zijn, krijgen we te horen nog voor we goed en wel uit de jeep gestapt zijn. Amper twintig minuten later genieten we van het voortreffelijk resultaat – eieren, quiche, bonen in tomatensaus, vlees, toast. Het is al half een als de derde jeep

Weer duikt Sibs de bosjes in. Een vijftiental olifanten staan er zich aan de bomen te goed doen. Een nieuwe ravage is in de maak.

Leeuwen observeren zit er nog steeds niet in, dus schakelt Sibs over op plan B – vertellen over leeuwen. Binnen een familiegroep is de zwakste leeuw steeds de beste jager. Want telkens als een prooi voor de bijl gaat, zijn het de sterke mannetjes die het eerst aan tafel gaan. Pas als zij verzadigd zijn, zijn de wijfjes aan de beurt – de sterksten eerst. De zwakste leeuw blijft dus geregeld op haar honger zitten en is dan ook het meest gemotiveerd om een nieuwe prooi neer te leggen. Maar ook solitaire mannetjes en vrijgezelligengroepen zijn geduchte jagers.

Op een tak laag boven de grond zit een dwergbijeneter te pronken met zijn prachtige kleuren – groen verenkleed, gele keel,

haar opwachting maakt. Panne is de reden van het oponthoud. Meer bepaald bleek de brandstoftank luttele minuten na het vertrek leeg te zijn, ook al beweerde de brandstofmeter met klem dat de tank vol was.

De leeuw is nu een gevaar voor de lokale bevolking en het vee

Even voor drie zetten we onze laatste Hwangesafari in. Sibs heeft stagiair Brindon onder zijn vleugels genomen. Leeuwen spotten is voor hem nu een obsessie geworden. De drie jeeps zwermen meteen uit om leeuwen te verschalken. Geen half uur later komt via walkietalkie het bericht binnen dat één van de jeeps een leeuw heeft gespot. Prompt wendt Sibs de steven en rept zich full speed over de hobbelige zandpistes naar de plaats delict. Amper vier minuten vergt dat,

maar de leeuw houdt het al lang voor bekeken. In de verte zien we haar silhouet als een lichtbruine stip tussen de struiken verdwijnen.

Zonder aarzelen gaat Sibs er met zijn jeep achter aan en verlaat zelfs de piste. In dit niemandsland mag dat, verontschuldigt hij zich. We zijn slechts enkele tientallen meters van de omheining van het park verwijderd. Maar die omheining hindert de leeuw niet in haar bewegingen. Ze bevindt zich al lang buiten het park. Dat geeft onze zoektocht een nieuwe dimensie. De leeuw is nu een gevaar voor de lokale bevolking en het vee.

Weten wij veel dat precies dit grensgebied tussen het park en het openbaar domein volgend jaar het toneel zal zijn van een incident dat de wereldpers zal halen. Want hier, net buiten het park, zal Walter Palmer, een Ame-

Door hevig pompend gas te geven probeert Musa haar terug het park in te drijven. Zelfs wij horen in de verte het brullen van de motor. Maar de leeuw is niet onder de indruk.

Via de gate naar de andere kant van de omheining rijden zou ons tien minuten vergen. Dat zou veel te lang duren. Maar Sibs weet raad. Musa wordt met zijn Landcruiser naar de omheining ontboden, we kruipen onder de omheining door en nestelen ons in de open passagiersruimte van Musa's Landcruiser. Lang duurt het nu niet vooraleer ook wij nu een glimp van de leeuw opvangen. Meer bepaald haar oren die heel af en toe bewegen en aldus onze aandacht trekken.

Musa waagt zich aan een omtrekkende beweging om een beter zicht te krijgen. Ook de leeuw verplaatst zich even, maar onrustig lijkt ze niet. Haar roerloos silhouet is duidelijk

Bateleur in de vlucht...

rikaanse tandarts, de dertienjarige mannetjesleeuw Cecil bij wijze van recreatie met pijl en boog doden en zijn hoofd als trofee meenemen, en zich zo de woede van een flink deel van de wereldbevolking op de hals halen.

Via walkietalkie neemt Sibs ondertussen contact op met Musa, een natuurgids van Camelthorn Lodge, net buiten het park. Die wipt terstond in

zijn Landcruiser en gaat achter de leeuw aan. Lang duurt het niet voor hij haar in de gaten krijgt, zo vernemen we via de walkietalkie. Heel even maar, dan verdwijnt ze weer in de struiken.

Een bateleur zal steeds eerst de ogen van zijn slachtoffer verorberen, want die beschouwt hij als een delicatessen

...en in rust

herkenbaar in de koelte van het struikgewas. Maar zodra de tweede jeep nadert, maakt ze zich definitief uit de voeten zonder een spoor achter te laten.

We zullen het met andere dieren moeten stellen. Een jonge bateleur bijvoorbeeld, zittend in een dode boom. Hij lijkt wat op een arend en komt vooral als aaseter aan de kost. Toch wil hij ook wel eens achter kleine gewervelde dieren en insecten aan gaan. Heeft hij een prooi of een kadaver te pakken, dan zal hij steeds eerst de ogen verorberen, want

die beschouwt hij als een delicatessen, weet Sibs.

Vier giraffen doen de hoop weer oplaaien. Gespannen staan ze naar het westen te tu- ren, alsof daar gevaar dreigt. Als een handvol wrattenzwijnen ijlings uit die richting komen aanrennen, maken ook de giraffen zich uit de voeten. Maar het is vals alarm, van een leeuw is er geen spoor.

Gespannen staan de giraffen naar het westen te tu- ren, alsof daar gevaar dreigt

Ook de olifanten verschijnen niet op het ap- pel bij het watergat waar Sibs ze voorspeld had. Aan het volgend watergat diepen Sibs en Brindon de koelboxen op. Onze avond- thee zit er aan te komen. Wat zijn we daar snel gewend aan geraakt. Pikante kaaskro- ketten hebben de plaats ingenomen van de bitterballen.

Ondertussen zakt in het westen de zon fee- eriek boven de poel. De reflectie van de rosse gloed legt een spiegel van goud over het zwarte water. Aan de overkant komt een half

dozijn zebra's zijn dorst lessen. Amper zicht- baar zijn ze in de avondschemering, maar op de gouden waterspiegel tekenen hun ave- rechtse silhouetten zich scherp af.

Voor het laatst steken we de spoorlijn over die het park van de buitenwereld scheidt. Kaarsrecht is de spoorlijn, de derde langste rechte strook ter wereld – alleen Australië en Zuid-Afrika doen het op dit punt beter. Daar wil Sibs ons ten volle van laten genieten. Mid- den op het spoor stopt hij en schakelt breed grijnzend de motor uit. Heel even maar.

*Aan de overkant komt een half do-
zijn zebra's zijn dorst lessen*

Ze zijn wat vroeger vanavond, de olifanten. Omstreeks half acht reeds dagen ze tussen de hutten op. Met veel gedruis komen ze hun

avondbadje nemen in de waterpoel voor onze hutten.

Hoe zit dat nu precies met die gewapende escortes die ons naar onze hut begeleiden, willen we bij wijze van afscheid van Sibs nog weten. Is het echt de bedoeling dat ze op dieren

schieten? Eigenlijk wel, is het eerlijke antwoord. In zijn geweer heeft hij drie kogels, in de kogelriem rond zijn lenden heeft hij er nog eens een tiental. Daagt er een gevaarlijk dier op, dan zal hij lawaai maken in een poging om het dier te verjagen. Lukt dat niet, dan schiet hij om te doden. Waarschijnlijk zou het

in 90 % van de gevallen volstaan om in de lucht schieten, geeft hij toe. Maar het is dat ene geval op tien dat hem dwingt het zekere voor het onzekere te nemen.

[Top](#)

Jaak Palmans

© 2014, 2020

Lees het vervolg in (2/4)

[Wij zijn de indringers](#)

Zebra's bij watergat